

О.В.ПЕРЕПЕЛИЦЯ,

кандидат педагогічних наук, старший викладач, завідувач «Арт-хол» галереї Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомилинського, м. Миколаїв

ДИЗАЙН ЯК ПРОЕКТНА КУЛЬТУРА

Одним з явищпроектної культури та технічної естетики, що тенденціями свого розвитку точно визначає пізнавально-духовний стан людини, є дизайн. Сьогодні, дизайн – предмет багатьох суперечок, які загострюються його застосуванням у найрізноманітніших сферах людської діяльності – від виготовлення предметів побуту до космічних проектів. Актуальність до українського дизайну можна прослідити за рівнем національної свідомості, за спостереженням конкуренція на ринку дизайнерських товарів та послуг, за новими формами та технологіями тощо.

Теоретичною базою сучасного дизайну є технічна естетика — наукова дисципліна, яка комплексно вивчає соціальні, естетичні, функціональні, ергономічні і технічні аспекти формування предметно-просторового середовища і складає науково-методичні основи дизайну.

Перші теоретичний аналіз про дизайн, зроблені Д.Рескіним, У.Моррісом, Г.Земпером, Г.Рідом, визначили його багатоаспектність, різнохарактерність, поліфункціональність. Подальший шлях теорії дизайну на Заході позначений розмаїттям підходів: від зведення його до промислової естетики (Дж.Глоаг, В.Гропіус, Ф.-Ч.Ешфорд,) до розуміння як універсальної складової людської діяльності (Д.Нельсон, Т.Мальдонадо). Наприкінці ХХ ст. у вивченні дизайну вже чітко формується думка, що дійсно фундаментальне його дослідження передусім, передбачає, врахування його межового характеру, значення у людському бутті та естетичного змісту його формовисловлювань. Сучасне функціонування дизайну вказує на те, що його природа перевищує можливості виробничої практики і будь-яке його дослідження у межах однієї сфери не здатне розкрити його природу: він явище межове й амбівалентне, і тільки врахування цієї специфіки робить аналіз його суті результативним [5].

Дизайн у вузькому, спеціальному значенні терміна – це проектна художньо-творча діяльність, що направлена на розробку елементів предметно-просторового середовища людської життєдіяльності, які виготовлені індустріально, з високими споживчими властивостями й естетичними якостями [4;6]. Розуміння дизайн-діяльності як незамінної складової облаштування людини у світі, обумовило звернення до історії культури і мистецтва зарубіжних (Р.Арнхейма, З.Гідіона, Е.Тайлора, Г.Коуена) та вітчизняних авторів (Б.Віппера, А.Гуревича, Н.Дмитрієвої, О.Лосева, Д.Сараб'янова, Г.Сунягіна, В.Тасалова, Ф.Уманцева, В.Циркунова) дозволили виявити зв'язки

предметних форм з трансформаціями людського світовідчуття. Осмислення стану сучасної культури відбулось через західних теоретиків - Ж.Бодрийара, Ж.Дерріда, У.Еко, Ж.-Ф.Ліотара, а також розробок українськими та російськими вченими онтологічних вимірів та процесів розвитку культури (Є.Бистрицький, М.Каган, М.Лотман, А.Мардер, Р.Шульга та інш.) Визначення в роботах О.Іванова, В.Куріцина, Д.Сараб'янова, Л.Стародубцевої, О.Судакової, О.Роговського, В.Халіпова, О.Шліпченко забезпечили аналіз реалій сучасного дизайну необхідними теоретичними координатами, розумінням зв'язків між формами його практики та провідними тенденціями культури[1;3;5].

Позначка дизайну – у цьому вузькому смислі – формування гармонійного середовища житлової, виробничої і соціально-культурної сфер. Визначення природи дизайну тісно пов'язано з дослідженням його співвідношення з мистецтвом [1;2;3]. Їх спорідненість фіксується у численних класифікаціях. Грунтовні дослідження М.Кагана та В.Михальова виводять дизайн і мистецтво з єдиного кореня – естетичного освоєння дійсності. Сучасна філософсько-естетична думка вийшла на рівень, що дозволяє досягнути дизайн як найрозвинутіша та усвідомлена галузь людської діяльності за законами краси поза мистецтвом. Дослідження дизайну в українській науці представлено сьогодні працями Ю.Білодіда, В.Даниленка, Ю.Легенького, Т.Малік, О.Поліщук, О.Хмельовського [6].

Вагомим внеском у теорію дизайну стали дослідження російської дослідниці Г. Лоли, які переконливо демонструють можливості і потенції філософського аналізу дизайну через вимір його соціокультурного буття. Значною мірою цей підхід передумовлений розробками теоретиків та практиків – Д.Азрікана, Р.Антонова, В.Аронова, Л.Безмоздіна, Є.Бізунової, В.Глазичова, А.Іконнікова, К.Кантора, Л.Мельникова, М.Михеєвої, В.Пузанова, В.Сидоренка, С.Хан-Магомедова, Ю.Шатіна та інш.

Сучасні дослідження природи естетичного як фундаментальної людської діяльності, як способу гармонізації стосунків зі світом, обґрунтування поняття естетичної домінанти епохи як вияву її естетичної суттєвості, здійснені В.Гриценко. Естетичний аналіз сучасних напрямків розвитку західноєвропейського мистецтва в роботах Л.Левчук, ґрунтовне дослідження рушіїв та внутрішніх змістів авангардних пошуків ХХ-ХХІ ст., здійснене В.Личковахом, та розробка проблем природи мистецтва як явища культури В.Панченко стали базовими для визначення провідних характеристик сучасного культурного простору і моделей їх естетичного аналізу. Висвітлені в роботах російських філософів В.Бичкова та Н.Маньковської проблеми неklasичної естетики забезпечили можливість осмислення новітніх тенденцій та форм дизайну на рівні нового понятійного дискурсу.

Роботи українських філософів, що вивчають феномени речовості, предметності, тілесності, інтерактивності, безпосередньо причетні до буття дизайну – О.Гомілко, В.Гусаченко, А.Осипов, О.Кисельова – розкривають їх

глибинні виміри та діалектику розвитку крізь призму сучасних знань про людину [6].

Отже, свого практичного і закінченого значення естетична діяльність досягає в дизайні – творчій діяльності, метою якої є визначення і створення гармонійних формальних якостей предметно-просторового середовища людської життєдіяльності – праці, побуту, відпочинку тощо, – яка б найбільш повно задовольняла матеріальні і духовні потреби людини. Для України на сучасному етапі пріоритетність такої проблеми проглядається досить важливою. Забезпечення зовнішнього й внутрішнього ринку високоестетичними конкурентоздатними товарами є найбільш раціональним шляхом розвитку економіки України.

Література:

1. Аронов В.Р. Дизайн и искусство/. – Сер. «Эстетика». – М., 1984. – № 2.
2. Борев Ю.Б. Эстетика/ Ю.Б Борев/- В 2-х т. – Смоленск, 1997.
3. Даниленко В. Я. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури ХХ століття (національний та глобалізаційний аспекти)/ В. Я. Даниленко/ автреф. д-ра мистецтвознавства: 05.01.03 / Львівська національна академія мистецтв. – Л., 2006
4. Даниленко В.Я. Основи дизайну/ В.Я. Даниленко / – К., 1996.
5. Кузнецова І. О. Моделювання візуального сприйняття об'єктів дизайну, декоративно-прикладного і образотворчого мистецтва / І. О Кузнецова., – дис... д-ра техн. наук: 05.01.03 / Київський національний ун-т будівництва і архітектури. – К., 2006. – 415с.
6. Пригорницька А. А. Естетосфера сучасного дизайну/ А. А Пригорницька. – дис... канд. філос. наук: 09.00.08 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2005.